ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1960

Vyhlásené: 02.02.1960 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

7

VYHLÁŠKA
Ministerstva pôdohospodárstva
z 25. januára 1960
o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu

Ministerstvo pôdohospodárstva ustanovuje v dohode so zúčastnenými ústrednými úradmi podľa § 15 zákona č. 48/1959 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu:

Časť I
Rozsah poľnohospodárskeho pôdneho fondu, jeho rozširovanie a evidencia

§ 1

(1) Poľnohospodársky pôdny fond tvoria všetky pozemky bez ohľadu na ich výmeru, ktoré sú poľnohospodársky obhospodarované, a pozemky, ktoré boli a majú byť naďalej poľnohospodársky obhospodarované, avšak dočasne obrábané nie sú. Súčasťou poľnohospodárskeho pôdneho fondu teda sú najmä: orná pôda, chmeľnice, vinice, lúky, pastviny, záhrady a ovocné sady.*)

(2) Ak vzniknú pochybnosti, či pozemok je alebo nie je podľa odseku 1 súčasťou poľnohospodárskeho pôdneho fondu, rozhodne odbor pôdohospodárstva rady okresného národného výboru.

§ 2

(1) Odbor pôdohospodárstva rady okresného národného výboru môže vyhlásiť za súčasť poľnohospodárskeho pôdneho fondu také pozemky, pri ktorých je národohospodársky odôvodnené (odsek 3), aby sa poľnohospodársky obhospodarovali, najmä tie pozemky, ktoré boli svojpomocne (bez príslušného povolenia) odňaté poľnohospodárskej výrobe, a ďalej pozemky, ktoré síce neslúžia priamo poľnohospodárskej výrobe, ale sú pre ňu nepostrádateľné a podmieňujú jej riadnu prevádzku, ako napr. poľné cesty, pomocné pozemky, pozemky so zariadením dôležitým pre poľné závlahy, menšie vodné nádrže a rybníky potrebné pre poľnohospodársku výrobu, hrádze slúžiace na ochranu pred zamokrením alebo zátopou, ochranné terasy proti erózii a pod.

(2) V záujme rozšírenia a plného využitia poľnohospodárskeho pôdneho fondu odbory pôdohospodárstva rád okresných národných výborov sústavne zisťujú za spolupráce s výkonnými orgánmi miestnych národných výborov, prípadne ich prostredníctvom pozemky, ktoré by sa mohli využiť pre poľnohospodársku výrobu a vyhlásiť za súčasť poľnohospodárskeho pôdneho fondu podľa odseku 1. Pritom najmä sledujú, či aj pozemky v správe rôznych organizácií, určené na iné než poľnohospodárske účely (napr. manipulačné priestory, skládky materiálu, ihriská a pod.), sú na tieto účely plne využité a či sa v nadbytočnej miere neodnímajú poľnohospodárskej výrobe.

(3) Odbory pôdohospodárstva rád okresných národných výborov vopred prejednajú vyhlásenie pozemku (o ktorom sa podľa odseku 2 zistilo, že by mohol byť využitý pre poľnohospodársku výrobu) za súčasť poľnohospodárskeho pôdneho fondu s odborom výstavby a vodného hospodárstva rady okresného národného výboru, prípadne s orgánom nadriadeným organizácii spravujúcej pozemok a v spolupráci s nimi posúdia, či vyhlásenie pozemku za súčasť poľnohospodárskeho pôdneho fondu je národohospodársky odôvodnené a v súlade s verejným záujmom.

§ 3
Rozšírenie ornej pôdy

(1) V záujme hospodárnejšieho využitia poľnohospodárskeho pôdneho fondu treba najmä zabezpečovať plánované rozširovanie výmery ornej pôdy v súlade s prírodnými a ekonomickými podmienkami. Rozširovanie ornej pôdy musí byť súčasťou celoročných výrobno-finančných a dlhodobých plánov jednotných roľníckych družstiev a výrobno-finančných plánov štátnych majetkov a ostatných poľnohospodárskych závodov štátneho socialistického sektora. Ide o využitie všetkých zdrojov rozšírenia výmery ornej pôdy, najmä ladom ležiacej a nedostatočne využívanej pôdy, pôdy zalesnenej v posledných rokoch prirodzeným náletom spravidla menej hodnotných drevín, ktoré neslúžia ani lesnej, ani poľnohospodárskej výrobe, málo produktívnych lúk a pastvín, pri ktorých vzhľadom na ich povahu a polohu možno očakávať väčšiu ekonomickú efektívnosť pri poľnom hospodárení, lúk, pastvín a lesov založených bez hospodárskeho opodstatnenia na ornej pôde, iných nevyužitých plôch, ako pastvísk, pieskov, vyťažených rašelinísk atď., ktoré možno rekultivovať na ornú pôdu.

(2) Výkonné orgány miestnych národných výborov zisťujú v obciach za odbornej pomoci odborov pôdohospodárstva rád okresných národných výborov všetky zdroje rozšírenia výmery ornej pôdy, najmä starostlivo a zodpovedne preskúmajú nepovolené premeny ornej pôdy na iné kultúry. S vlastníkmi (užívateľmi) pozemkov, ktoré sa majú využiť ako orná pôda, prejednajú potom premenu doterajšieho spôsobu využívania a záväznú dobu rozorania, príp. zúrodnenia. Ak nedôjde k dohode, môže výkonný orgán miestneho národného výboru v odôvodnených prípadoch vlastníkovi (užívateľovi) pozemku uložiť premenu na ornú pôdu. Premenu spravidla uloží v tých prípadoch, kde bola orná pôda svojmocne (bez príslušného povolenia) premenená na pôdu inak obrábanú.

(3) Odbory pôdohospodárstva rád okresných národných výborov sústavne sledujú činnosť výkonných orgánov miestnych národných výborov v rozširovaní výmery ornej pôdy a poskytujú im odbornú pomoc; pritom pre najúčelnejšie využitie poľnohospodárskeho pôdneho fondu využívajú výsledky delimitácie poľnohospodárskeho pôdneho fondu a lesného fondu, návrhy vyplývajúce z vykonávania pozemkových úprav a zoznamy pozemkov vhodných na premenu na ornú pôdu, ktoré vyhotovujú orgány Ústrednej správy geodézie a kartografie ako podklad pre vyhľadávanie zdrojov na rozšírenie výmery ornej pôdy.

(4) Odbory pôdohospodárstva rád okresných národných výborov môžu si vyhradiť rozhodnutie o premene kultúry či doterajšieho spôsobu využívania pozemkov na ornú pôdu, najmä ak ide o väčšie plochy alebo o značný ekonomický dosah navrhovanej premeny.

(5) Lúčne a pastevné plochy určujú sa na rozoranie po riadnom prieskume stanovišťa a so zreteľom na zameranie poľnohospodárskej výroby, aby sa navrhovanou premenou docielili čo najväčšie ekonomicky opodstatnené hospodárske výsledky. Na rozoranie pre trvalú premenu na ornú pôdu sa určujú najmä lúky a pastviny v suchých polohách (podľa stavu podzemnej vody a zrážok), lúky a pastviny založené bez hospodárskeho opodstatnenia na bývalej ornej pôde a samozatrávnená orná pôda. Pri rozhodovaní o premene lúk a pastvín na ornú pôdu treba prihliadnuť najmä na polohu stanovišťa, svahovitosť, hĺbku hladiny podzemnej vody, pomery zrážkové, pôdne a klimatické a na možnosť uplatnenia mechanizácie. Rozorávky treba vykonávať

plánovite v rámci celoročných výrobno-finančných a dlhodobých plánov na podklade plánu zúrodnenia a spôsobu využitia v jednotlivých rokoch.

(6) Pri premene lúk a pastvín na ornú pôdu a lesnej pôdy na pôdu poľnohospodársku, najmä ornú, vychádza sa z výsledkov delimitácie poľnohospodárskeho pôdneho fondu a lesného fondu.

§ 4
Vedenie prehľadu o poľnohospodárskom pôdnom fonde

(1) Základnou podmienkou ochrany a stabilizácie poľnohospodárskeho pôdneho fondu je riadne vedenie jeho prehľadu. Za tým účelom výkonné orgány miestnych národných výborov riadne vedú a udržujú v rámci predpisov o sústavnom vedení evidencie pôdy u národných výborov a zakladaní jednotnej evidencie pôdy evidenčné listy o plochách kultúr pre jednotlivé poľnohospodárske závody a užívateľov pôdy, v ktorých sú uvedené okrem celkovej výmery poľnohospodárskeho závodu aj jednotlivé kultúry a ich výmery.

(2) Na zabezpečenie riadneho vedenia a udržovania prehľadu o poľnohospodárskom pôdnom fonde a na zabezpečenie jeho súladu so skutočným stavom sú vlastníci a užívatelia pôdy socialistického i súkromného sektora povinní podľa vyhlášky č. 12/1956 Ú. l. (Ú. v.) hlásiť výkonnému orgánu miestneho národného výboru každú zmenu vo vlastníctve, správe alebo užívaní pôdy (prevod, prenájom, prikázanie pôdy do užívania, združenie pôdy na spoločné hospodárenie v jednotnom roľníckom družstve atď.) a každú zmenu v spôsobe obrábania pôdy (kultúre) a výmere pôdy. Každú ohlásenú alebo zistenú zmenu je výkonný orgán miestneho národného výboru povinný hlásiť odboru pôdohospodárstva rady okresného národného výboru a príslušnému okresnému meračskému stredisku oblastného ústavu geodézie a kartografie.

(3) Výkonné orgány miestnych národných výborov udržujú prehľad o poľnohospodárskom pôdnom fonde v obci v súlade so skutočným stavom a doplňujú ho na podklade hlásených a schválených zmien. Sledujú všetky presuny pôdy medzi sektormi (napríklad medzi štátnymi majetkami a JRD), zmluvné prevody alebo prenájmy, zmeny kultúry a zmeny vo výmere užívaných pozemkov. Zmeny, ktoré vyžadujú schválenie výkonného orgánu okresného národného výboru, vyznačia v evidenčných listoch až po udelení jeho súhlasu a pri zmene kultúry až po vykonaní zmeny v prírode. Za tým účelom vyrozumie vždy výkonný orgán okresného národného výboru bezodkladne výkonný orgán miestneho národného výboru a okresné meračské stredisko oblastného ústavu geodézie a kartografie o každom udelenom súhlase na zmluvný prevod alebo prenájom pôdy, o schválenej zmene kultúry, o rozhodnutí o vyňatí pôdy z poľnohospodárskeho pôdneho fondu, o vyhlásení pozemku za jeho súčasť a o prevodoch medzi socialistickými sektormi. Pokiaľ sa prevádza alebo prenajíma pôda, pri ktorej na to netreba privolenie podľa § 2 zákona č. 65/1961 Zb. o prevodoch nehnuteľností a o prenájmoch poľnohospodárskej a lesnej pôdy, urobí výkonný orgán miestneho národného výboru zmenu v evidenčnom liste na podklade hlásenia, ktoré mu je povinná podať príslušná rozpočtová alebo hospodárska organizácia.

(4) Na všetkých úlohách vedenia prehľadu o poľnohospodárskom pôdnom fonde spolupracujú stále poľnohospodárske komisie miestnych národných výborov, najmä pri sledovaní a preverovaní zmien.

(5) Odbory pôdohospodárstva rád okresných národných výborov vedú jednoduchý prehľad tých súčastí poľnohospodárskeho pôdneho fondu, ktoré síce neslúžia priamo poľnohospodárskej výrobe, ale sú pre ňu nepostrádateľné a podmieňujú jej riadnu prevádzku (§ 2 ods. 1) a dozerajú na jeho ochranu v záujme poľnohospodárskej výroby.

(6) Odbory pôdohospodárstva rád okresných národných výborov sústavne sledujú činnosť výkonných orgánov miestnych národných výborov a dozerajú na správne vedenie a doplňovanie

prehľadu o poľnohospodárskom pôdnom fonde v obci za odbornej a technickej pomoci okresného meračského strediska oblastného ústavu geodézie a kartografie.

Časť II
Ochrana poľnohospodárskeho pôdneho fondu

§ 5
Ochrana poľnohospodárskeho pôdneho fondu pri obhospodarovaní pozemkov

(1) Poľnohospodársky pôdny fond treba účelne obhospodarovať, aby nedochádzalo k jeho znehodnocovaniu. Správnym spôsobom obrábania možno sústavne zvyšovať úrodnosť pôdy. Nesprávnym obrábaním pôdy alebo nezachovávaním zásad riadneho hospodárenia, najmä pri svahových pôdach, dochádza však k znehodnocovaniu, prípadne až k devastácii pôdy. Pri združovaní pozemkov na spoločné hospodárenie v jednotných roľníckych družstvách a pri vykonávaní hospodárskotechnických úprav pozemkov musia sa vykonávať sústavne na scelených plochách všetky opatrenia na ochranu poľnohospodárskeho pôdneho fondu, aby nedochádzalo pri veľkej rozlohe honov k zvýšenej devastácii svahových pôd, najmä v horských a podhorských oblastiach. Treba teda pri poľnohospodárskej veľkovýrobe podstatne zmeniť i agrotechniku poľnohospodársky využívaných svahových pôd a dodržiavať prísne zásady ich ochrany a účelného využitia.

(2) Vlastník (užívateľ) poľnohospodárskeho pozemku je povinný dbať na zásady správneho obhospodárovania pôdy. Ak na ne nedbá a ak tým hrozí nebezpečie znehodnotenia pozemkov, môže mu odbor pôdohospodárstva rady okresného národného výboru po prejednaní s výkonným orgánom miestneho národného výboru, prípadne na jeho návrh, uložiť najmä:

a) vykonávať dôsledne orbu, sejbu, riadkovanie poľnohospodárskych kultúr a vláčenie po vrstevniciach na pozemkoch o svahovitosti od 10 stupňov vyššie a podľa potreby i na pozemkoch o svahovitosti nad 5 stupňov, aby sa obmedzil povrchový odtok vody a zoslabil jej erozívny účinok, odstraňovať zobraté kamene ohraničujúce rozdrobenú pôdnu držbu v horských oblastiach a znemožňujúce obrábanie po vrstevniciach,

b) vykonávať podmietku v smere vrstevníc, pokiaľ možno ihneď za kosou, do hĺbky 5 až 8 cm alebo strednú orbu do hĺbky 15 až 18 cm (včasnou podmietkou sa obmedzuje vysušovanie pôdy a umožňuje sa pohlcovanie dažďovej vody) a podľa miestnych podmienok osiať pozemky ihneď strniskovými krmovinami buď na kŕmne účely alebo na zelené hnojenie,

c) ponechávať svahové pôdy v hrubej brázde, pokiaľ nie sú osiate alebo osadené, aby sa zabránilo rýchlemu odtoku vody a odnášaniu pôdy pri topení snehu a veľkých zrážkach,

d) vykonávať každoročne včas zber sena, ak sa trávny porast nespása, aby sa zabránilo veľkému povrchovému odtoku vody na prestarnutých porastoch,

e) usmerňovať na svahových pozemkoch pastvu podľa druhu dobytka a stavu porastov, pripustiť na erózne ohrozenej pastvine len podstatne znížené obsadenie dobytkom oproti normálnemu, aby mohla nastať rýchle obnova porastov (za normálne obsadenie sa považuje 80 q ž.v. na 1 ha po čas 4 až 6 dní), pripustiť len regulovanú pastvu, vykonávať oplôtkové pastvy alebo pastvy usmernené postupným spásaním dielcov, nevypásať strmšie polohy ovcami a kozami, ale len mladým dobytkom a len kratší čas,

f) dbať pri svahových pôdach na vhodné porastové usporiadanie kultúr v smere vrstevníc tak, aby sa kultúry odolnejšie proti erózii (strukovinovoobilné miešanky, ďatelinotrávne miešanky, lucerna dočasné lúky) striedali s kultúrami menej odolnými (napr. okopaninami), v polohách rovinných alebo mierne svahovitých, ohrozených veternou eróziou, zriaďovať kolmo na prevládajúci smer vetra protideflačné pásy a striedať na nich plodiny menej odolné proti veternej erózii (napr. okopaniny) s plodinami vysokými (kukuricou, lucernou atď.), na ľahkých pôdach ohrozených veternou eróziou vykonávať orbu kolmo na prevládajúci smer vetra a v

osobitne ohrozených oblastiach robiť základné opatrenia v spojitosti s ochrannými lesnými pásmi a pritom prihliadať na ohrozenie vodnou eróziou,

g) scelovať pozemky do tvarovo účelných celkov s dĺžkovým rozmerom v smere vrstevníc (dôležitá je i šírka obhospodarovaných pásov-honov, lebo úmerne s dĺžkou svahov rastie i nebezpečie erózie), riadiť sa zásadou, že čím príkrejší svah, tým väčšie nebezpečie erózie a tým majú byť pásy užšie,

h) zriaďovať v polohách značne ohrozených eróziou buď dočasné alebo trvalé zádržné pásy v šírke 5-7 m mimo osevného postupu, osiate lucernou, ďatelinotrávou, strukovinovo-obilnou miešankou, trávou,

i) zachovávať na svahových pôdach náchylných na eróziu, najmä v horských a podhorských oblastiach, stupne (medze), ktoré majú dôležitú protieróznu funkciu zmierňovaním spádu,

j) dodržiavať zásady správnej agrotechniky ako neoddeliteľnej súčasti protieróznych opatrení, najmä vytvárať hrudkovitú štruktúru pôdy správnym obrábaním a hnojením a používať správne osevné postupy.

(3) Pri ukladaní opatrení podľa odseku 2 určí odbor pôdohospodárstva rady okresného národného výboru lehotu na ich vykonanie a dbá, aby ukladané opatrenia boli hospodársky únosné a úmerné docieleným výsledkom. Výkonné orgány miestnych národných výborov dbajú na dodržiavanie opatrení na ochranu poľnohospodárskeho pôdneho fondu za odbornej pomoci odborov pôdohospodárstva rád okresných národných výborov.

(4) Odbory pôdohospodárstva rád okresných národných výborov a výkonné orgány miestnych národných výborov preverujú v priebehu roku využitie poľnohospodárskej pôdy, a to aj pri nepoľnohospodárskych závodoch a podľa povahy jednotlivých prípadov určujú spôsob jej využitia. Dbajú na to, aby všetka poľnohospodárska pôda, a to aj pri priemyslových podnikoch, bola riadne využitá na poľnohospodársku výrobu až do jej skutočného použitia na iný účel, aby bola riadne obrobená a hnojená, aby sa nezhoršoval jej štruktúrny stav, neporušoval stav podzemnej vody a aby sa predchádzalo jej zaburineniu a znehodnoteniu.

§ 6
Ochrana poľnohospodárskeho pôdneho fondu pri jeho odnímaní poľnohospodárskej výrobe

(1) Na zabezpečenie ochrany poľnohospodárskeho pôdneho fondu a možnosti vykonania včasných opatrení v organizácii poľnohospodárskej výroby musí byť už v čase prípravy všetkých druhov územných plánov a spracovania prípravnej a projektovej dokumentácie stavieb zabezpečený vzájomný súlad týchto plánov a dokumentácií a dlhodobého plánu poľnohospodárskej výroby. Územné plány a dokumentácie stavieb musia sa vždy vopred prejednať podľa platných predpisov s odborom pôdohospodárstva rady príslušného krajského, prípadne okresného národného výboru.

(2) Odbor pôdohospodárstva rady krajského, prípadne okresného národného výboru je povinný prihliadnuť pri prejednávaní územných plánov a dokumentácie stavieb na dosah riešenia územného plánu alebo zamýšľanej investičnej výstavby na poľnohospodársku výrobu, najmä na úbytok hodnotnej úrodnej pôdy v najúrodnejších poľných tratiach, na vplyv továrenských exhalácií, na možnosť umiestnenia výstavby na pozemkoch menej hodnotných, na objem zníženia poľnohospodárskej výroby a na jeho národohospodársky dosah zo stanoviska plnenia úloh štátneho plánu rozvoja poľnohospodárskej výroby a výkupu pôdohospodárskych výrobkov, na sťažené obrábanie pozemkov a na dosah na organizáciu poľnohospodárskej výroby. Pritom prihliadne v spolupráci s odborom výstavby a vodného hospodárstva rady príslušného národného výboru na to, či sa v jednotlivých prípadoch dodržiavali zásady ochrany poľnohospodárskeho pôdneho fondu, ako napr. či sa účelne využili doterajšie miesta a stavebné medzery vhodné na zastavanie, či sa vykonalo účelné sústredenie stavieb a využila vertikálna (viacpodlažná) výstavba,

či pri poľnohospodárskej výstavbe sa účelne využívajú doterajšie objekty a naväzovanie novej výstavby na ne, či nie je poľnohospodárska výstavba neúčelne umiestňovaná a rozptyľovaná na úrodnej pôde v poľných tratiach atď.; ďalej prihliadne v spolupráci s ostatnými zúčastnenými odbormi na to, či sa neodôvodnene neprekračujú šírky ochranných pásov. Podľa možnosti navrhne etapové vydávanie územného rozhodnutia, aby sa pôda poľnohospodárskej výrobe odnímala postupne a mohla sa čo najdlhšie poľnohospodársky využívať. Ak pôjde o odnímanie pôdy vo väčších územiach (napr. priehrady, letiská, povrchové bane a pod.), vymedzia odbory pôdohospodárstva rád okresných národných výborov v dohode so správou týchto území plochy nevyhnutne potrebné na požadované účely a ostatné plochy, ktoré sa využijú pre poľnohospodársku výrobu.

(3) V prípade, že musí dôjsť k odňatiu poľnohospodárskej pôdy poľnohospodárskej výrobe, musí sa vždy dbať na to, aby sa použila pre výstavbu pôda len v miere čo najnutnejšej, a to predovšetkým pôda horšej akosti, pričom treba dbať najmä na ochranu ornej pôdy. V zásade nemožno umiestňovať výstavbu na akostnej poľnohospodárskej alebo ornej pôde, dokiaľ nie sú využité pre ňu vhodné voľné priestory v obciach, zastavených častiach alebo voľné plochy nepoľnohospodárske, a menej hodnotné poľnohospodárske pôdy.

(4) V záujme zabezpečenia plynulého hospodárenia je povinná organizácia, ktorá vykonáva výstavbu, upraviť bezodkladne na vlastný náklad terén po skončení prác tak, aby uvoľnená plocha bola schopná na ďalšie poľnohospodárske obrábanie. Pri výstavbe nových objektov (napr. pri budovaní a vyrovnávaní dopravnej siete) alebo pri rušení objektov doterajších je povinná organizácia, ktorá stavbu prevádza alebo objekt ruší, odstrániť opustené objekty, pokiaľ ich nemožno inak vhodne využiť (napr. staré cestné teleso pre miestne komunikácie, pre výsadbu vetrolamov a rýchlorastúcich drevín atď.) a odovzdať uvoľnenú plochu na účely poľnohospodárskej výroby. Zemný materiál z odpratávaných objektov (napr. cestného telesa) použije sa predovšetkým na účely poľnohospodárskej výroby (rekultivácia pozemku, výroba kompostu atď.).

(5) Investori sú povinní oznámiť vykonanie prípravných prác alebo zamýšľanej výstavby aspoň pol roka vopred odboru pôdohospodárstva rady okresného národného výboru a výkonnému orgánu miestneho národného výboru, aby sa nenarušila poľnohospodárska výroba a plnenie štátneho plánu poľnohospodárskej výroby a aby sa z osiatych alebo osadených plôch mohla ešte riadne zobrať úroda. Pritom treba dbať na to, aby sa na pozemkoch, ktoré budú vyňaté pre účely výstavby z poľnohospodárskeho pôdneho fondu, neúčelne nevykonávali práce a investície, ktoré by sa nemohli už využiť pre poľnohospodársku výrobu vykonaním zamýšľanej výstavby.

(6) Na zabezpečenie ochrany poľnohospodárskeho pôdneho fondu a poľnohospodárskej výroby, ako aj na vykonanie rekultivácie poľnohospodárskej pôdy, poškodenej alebo devastovanej investičnou výstavbou, ťažbou nerastných surovín a pod., sú povinní investori, prevádzatelia a organizácie spracúvajúce prípravnú a projektovú dokumentáciu zahrnúť vždy do príslušnej dokumentácie plán rekultivácie (skrývka ornice, jej premiestnenie alebo uloženie, úprava terénu a pod.). V investičných, prevádzkových a finančných plánoch musia sa zabezpečiť finančné a materiálové prostriedky na vykonanie rekultivácie.

§ 7
Ochrana poľnohospodárskeho pôdneho fondu pri prevádzke priemyslových podnikov a ťažbe nerastných surovín

(1) Prevádzkou priemyslových podnikov a ťažbou nerastných surovín (najmä uhlia) vznikajú rozsiahle, značné a mnoho ráz už neodstrániteľné škody na poľnohospodárskom pôdnom fonde a tým aj na poľnohospodárskej výrobe, najmä v oblastiach sústredenej priemyslovej a ťažobnej činnosti. Prevádzatelia sú preto povinní dodržiavať tieto základné opatrenia:

a) vypracúvať v dohode s príslušnými orgánmi národných výborov a na základe prípravnej alebo projektovej dokumentácie ročné a päťročné plány zahladenia následkov dolovania alebo priemyslovej činnosti a rekultivácie poškodených pozemkov. Plán rekultivácie musí zabezpečovať riadne hospodárenie s kultúrnymi vrstvami pôdy, ich bilanciu a využitie, technológiu skrývok so zreteľom na budúcu rekultiváciu, terénnu úpravu dotknutých pozemkov, spôsob vykonávania rekultivácie a nápravu vodných pomerov plôch už skôr devastovaných a novo ťažbou narušovaných, a to tak, aby bola súčasne zabezpečená perspektíva hospodárenia poľnohospodárskych závodov v území ťažby alebo sústredenej činnosti priemyslovej. V plánoch ťažby alebo priemyslovej činnosti, na základe ktorých sú spracované plány rekultivácie, musí sa vykonať triedenie zemín podľa ich vhodnosti pre rekultiváciu, spôsob a organizácia ich presunu a využitia v súlade s plánom rekultivácie. Návrh plánu rekultivácie musí sa vopred prejednať s odborom pôdohospodárstva rady okresného národného výboru a tento ho musí schváliť. O tom, pre aký druh rekultivácie budú jednotlivé upravované plochy určené (úprava na ornú alebo inú poľnohospodársku pôdu, zalesnenie alebo iné využitie), rozhodne odbor pôdohospodárstva rady okresného národného výboru na návrh prevádzateľa priemyslovej alebo ťažobnej činnosti,

b) vykonávať už v priebehu prevádzky vhodné terénne úpravy pozemkov a urobiť všetky hospodársky odôvodnené opatrenia na zabránenie zbytočných škôd na pozemkoch a na uľahčenie úprav pôdy za účelom ich rekultivácie,

c) podľa plánu rekultivácie a plánu ťažby, upraveného podľa bodu a), vykonávať oddelenú skrývku úrodnej nadložnej zeminy, najmä ornice, prípadne i hlbšie uloženej zúrodnenia schopnej zeminy (napríklad spraše, sprašové a svahové hliny, minerálne silné nerasty) podľa postupujúcej ťažby a v dostatočnom predstihu pred odprataním nadloží na ploche priamo dotknutej prevádzkou a starať sa o ich riadne využitie alebo uskladnenie na účely rekultivácie alebo zabezpečiť ich prepravu na plochy určené odborom pôdohospodárstva rady okresného národného výboru,

d) zakladať zásadne vnútorné výsypky ukladaním odpratávaných hmôt vo vyťažených priestoroch vlastných alebo susedných závodov, na obmedzenie devastácie pozemkov zásadne prevrstvovať vnútorné výsypky na výsypky prevýšené podľa kritérií pre stabilitu zemín; ak je to technicky nemožné alebo hospodársky odôvodnené, ukladať odpratávané hmoty na prevýšené výsypky na pôdach neplodných alebo na poľnohospodárskej pôde horšej akosti, z ktorej bola ornica vopred odpratаná a ktorá bola za tým účelom vyňatá z poľnohospodárskeho pôdneho fondu,

e) prevýšené výsypky zakladať na únosnej základovej pôde tak, aby sa zabezpečila ich stabilita. Pritom treba prihliadnuť aj na vodné pomery v okolí výsypok, aby nenastalo zabahnenie okolitej poľnohospodárskej pôdy, výsypkový materiál sústreďovať do súvislých tabuľových, nie rozptýlených výsypok s dobre urovnaným povrchom a podľa daných pomerov do takej výšky, ktorá by ešte umožňovala rekultiváciu a úpravu vodných pomerov a pritom zabezpečovala maximálnu kapacitu výsypky a čo najväčšiu úsporu výsypkovej plochy; zakladať výsypky (najmä veľkozakladačmi) spôsobom umožňujúcim urovnanie povrchu a jeho rekultiváciu (napr. bočný spôsob zakladania výsypok),

f) aby sa nenarušovala rovnováha ukladaných vrstiev a nedošlo k ich zosúvaniu, upraviť bočné svahy výsypok tak, aby uhol sklonu zabezpečoval ich stabilitu podľa druhu zeminy a výšky výsypky. Nižšie ukladané vrstvy musia zniesť tlak vyššie ukladaných vrstiev; pri vyšších výsypkách treba svahy zabezpečiť terasovaním a pamätať na účelné riešenie príchodových ciest. Svahy terás riadne upevniť a zabezpečiť proti erózii (zatrávnením, osadením kríkmi a stromami), pod úpätím výsypok zakladať ochranné hrádze (predvýsypky),

g) na výsypkách, najmä väčších vybudovať príjazdné komunikácie tak, aby okrem zjazdnosti sa dbalo aj na ochranu proti bočnej erózii,

h) pri budovaní výsypok pamätať i na úpravu vodného režimu v pôde, povrch výsypok urovnať a upraviť tak, aby na ňom mohli pracovať poľnohospodárske stroje, korunu výsypok najmä v mocnosti vegetačnej vrstvy vytvoriť zo zemín, ktoré majú schopnosť zrážkovú vodu nielen

prijímať, ale i zadržiavať pre potreby vegetácie, pre uľahčenie priesaku zrážkovej vody a obmedzenie jej odtoku na minimum, vytvárať vhodný štruktúrny stav pôdy, napríklad biologickou rekultiváciou, pestovaním priekopníckych rastlín, čím sa čiastočne obmedzí i zamokrenie okolia výsypok zrážkovou vodou z nich odtekajúcou,

i) v dohode s vodohospodárskymi orgánmi upraviť celkový vodný režim na plochách narušených ťažbou, aby sa odstránili nepriaznivé účinky poklesu podzemných vôd a umožnil sa neškodný odtok povrchových vôd,

j) pôdne poklesy vzniknuté hlbinnou ťažbou upraviť tak, aby dotknuté pozemky boli schopné ďalšieho hospodárskeho využitia,

k) vykonávať sústavne biologickú rekultiváciu pozemkov už skôr narušených ťažbou alebo priemyslovou činnosťou, prípadne novopoškodzovaných ťažbou alebo priemyslovou činnosťou vytvorením zásob humusu v pôde, zlepšením fyzikálnych, chemických a biologických vlastností pôdy vhodnými osevnými postupmi a plodinami, správnou agrotechnikou a hnojením tak, aby sa zúrodňovacím procesom vytvorilo také prostredie, ktoré by umožňovalo využiť rekultivované pozemky pre poľnohospodársku výrobu (t. j. aby sa vytvorila pôda s priemernou úrodnosťou), prípadne na zalesnenie,

l) zabezpečiť obrábanie pozemkov, na ktorých je ťažbou nerastných surovín podstatne narušené ich obrábanie, a to do doby, kým bude možné po skončení ťažby a vykonanej rekultivácii zahrnúť tieto pozemky do normálneho osevného postupu.

(2) Pokiaľ opatrenia uvedené pod písm. e) až i) nemožno za daných podmienok vykonať, oznámi prevádzateľ túto okolnosť odboru pôdohospodárstva rady okresného národného výboru, ktorý s ním prejedná vykonanie iných vhodných opatrení, prípadne mu ich vykonanie uloží po prejednaní s jeho nadriadenou organizáciou.

§ 8
Ochrana poľnohospodárskeho pôdneho fondu pri budovaní komunikácií a vodohospodárskych diel

(1) Pri budovaní komunikácií, nadzemných a podzemných vedení dochádza k zásahom do poľnohospodárskeho pôdneho fondu a narušovaniu zariadení a opatrení (napr. vodohospodárskych a melioračných), ktoré boli zriadené v záujme zvyšovania úrodnosti pôdy. Takéto zariadenia a opatrenia treba pri vykonávaní uvedených prác dôsledne chrániť pred ich poškodzovaním a znehodnocovaním, alebo ak nemožno inak obmedziť škody na nevyhnutne potrebnú mieru. Treba dbať na to, aby trasa elektrických a iných vedení bola navrhovaná tak, aby pokiaľ možno nerušila normálnu prevádzku poľných prác a nezmenšovala možnosť využitia pôdy a zvyšovania jej úrodnosti a aby bola zabezpečená ochrana protieróznych opatrení podľa § 5 a siete závlahových a odvodňovacích zariadení, najmä aby sa neporušovali odvodňovacie drenáže a podstatnejšie nezmenšovalo ich nadložie. Po skončení prác je prevádzateľ povinný uviesť pozemky do pôvodného stavu tak, aby bola zabezpečená funkcia všetkých zariadení na nich skôr vybudovaných. Ochranu zariadení a opatrení v záujme ochrany pôdy a zvyšovania jej úrodnosti treba v plnom rozsahu zabezpečiť pri vykonávaní hospodárskotechnických úprav pozemkov.

(2) Pri budovaní väčších vodohospodárskych diel (napr. vodných nádrží), kedy sú postihované veľké plochy poľnohospodárskej pôdy, treba rovnako urobiť opatrenia na ochranu ornice a hlbšie uložených zemín schopných kultivácie, ktoré možno použiť pre zúrodnenie poľnohospodárskej pôdy a výrobu kompostov. V ekonomicky odôvodnených prípadoch a po prieskume akosti týchto zemín uloží odbor pôdohospodárstva rady okresného národného výboru podľa ustanovenia § 10 ods. 3 ich oddelenú skrývku.

(3) Odbory pôdohospodárstva rád krajských a okresných národných výborov dozerajú nad riadnym vykonávaním týchto základných opatrení na ochranu poľnohospodárskeho pôdneho fondu a robia opatrenia na odstránenie zistených závad.

§ 9
Ochrana poľnohospodárskeho pôdneho fondu pri geologickom a hydrologickom prieskume, pri budovaní nadzemných a podzemných vedení a pri úprave vodných pomerov

(1) Pri vykonávaní prieskumných prác a budovaní nadzemných a podzemných vedení a pri úprave vodných pomerov dochádza k značným a svojimi následkami mnoho ráz i trvalým škodám na poľnohospodárskom fonde najmä tým, že sa nedodržuje zásada oddeleného skrývania ornice, ktorá sa premiešava s mŕtvou spodinou a že práce sa podnikajú uprostred vegetačného obdobia, takže dochádza k znehodnocovaniu poľnohospodárskej pôdy.

(2) Prevádzatelia týchto prác sú preto povinní:

a) ich zamýšľané vykonávanie oznámiť odboru pôdohospodárstva rady okresného národného výboru a výkonnému orgánu miestneho národného výboru pred jarnými poľnohospodárskymi prácami, ktoré sa začínajú spravidla začiatkom marca, prípadne pred jesennými poľnohospodárskymi prácami, ktoré sa začínajú spravidla začiatkom septembra; pri výstavbe telekomunikačných vedení správy spojov, ktorá svojou povahou neznamená podstatnejší zásah do poľnohospodárskeho pôdneho fondu a poľnohospodárskej výroby, stačí včas oznámiť práce pred ich vykonaním,

b) práce na pozemku obmedziť pokiaľ možno na čas vegetačného pokoja a vykonávať ich tak, aby dochádzalo k čo najmenším škodám na poľnohospodárskom pôdnom fonde a na poľnohospodárskych kultúrach a aby nedochádzalo k ich zbytočnému prechádzaniu vozidlami,

c) vykonávať v odôvodnených a ekonomicky uvážených prípadoch oddelene skrývku ornice pred začatím prác, po ich skončení odstrániť všetky zvyšky prevádzkových zariadení a dotknutú plochu urovnať a upraviť do pôvodného stavu, aby bola schopná ďalšieho hospodárskeho využitia.

(3) Odbory pôdohospodárstva rád okresných národných výborov dozerajú nad riadnym vykonávaním týchto opatrení a rozhodujú, či sa v jednotlivých prípadoch má alebo nemá vykonávať skrývka ornice podľa povahy vykonávaných prác a rozsahu vzniknutých škôd.

Časť III
Konanie o vyňatí súčastí poľnohospodárskeho pôdneho fondu a vykonávanie zmien kultúr

§ 10

(1) Rozvoj investičnej výstavby a priemyslovej činnosti, stúpajúca ťažba nerastov, budovanie vodných diel a pod. kladú stále väčšie nároky na poľnohospodársku pôdu, ktorá sa odníma poľnohospodárskej výrobe alebo znehodnocuje. Preto je naliehavo potrebné, aby odnímanie pôdy poľnohospodárskej výrobe sa vždy politicky a ekonomicky uvážilo, a ak nevyhnutne musí dôjsť k odňatiu pôdy, aby sa tak stalo s čo najmenšími škodami na poľnohospodárskom pôdnom fonde.

(2) Aby ochrana poľnohospodárskeho pôdneho fondu bola riadne zabezpečená a jeho používanie na nepoľnohospodárske účely sa vykonávalo vo vzájomnom súlade poľnohospodárskej výroby s ostatnými odvetviami národného hospodárstva, určujú sa tieto zásady pre vynímanie pôdy z poľnohospodárskeho pôdneho fondu:

a) žiadna súčasť poľnohospodárskeho pôdneho fondu nesmie sa odňať poľnohospodárskej výrobe, pokiaľ o vyňatí nerozhodol odbor pôdohospodárstva rady okresného národného výboru po predchádzajúcom prejednaní s výkonným orgánom miestneho národného výboru. Až po

rozhodnutí o vyňatí z poľnohospodárskeho pôdneho fondu možno poľnohospodársku pôdu použiť na iné než poľnohospodárske účely. O vyňatí pôdy z poľnohospodárskeho pôdneho fondu musí sa rozhodnúť už pri prejednávaní investičnej úlohy, najneskoršie však pri vydaní územného rozhodnutia. Pri spracovaní investičnej úlohy obstará si investor predbežné vyjadrenie odboru pôdohospodárstva rady okresného národného výboru o vyňatí súčasti z poľnohospodárskeho pôdneho fondu. Pokiaľ sa o vyňatí z poľnohospodárskeho pôdneho fondu nerozhodlo vopred, vydajú sa rozhodnutia o vyňatí pôdy z poľnohospodárskeho pôdneho fondu a územné rozhodnutie spoločne,

b) rovnako premena ornej pôdy na pôdu inak obrábanú (napr. na lúku, pastvinu, záhradu, sad, les, rybník) nesmie sa vykonať bez súhlasu odboru pôdohospodárstva rady okresného národného výboru. Každý návrh alebo žiadosť na premenu ornej pôdy na inak obrábanú musí sa hospodársky zdôvodniť a posúdiť z hľadiska prírodných a ekonomických podmienok a celkového zamerania výroby. Pritom využijú odbory pôdohospodárstva rád okresných národných výborov výsledky delimitácie poľnohospodárskeho pôdneho fondu a lesného fondu. Zásadne nesmie sa povoľovať premena ornej pôdy na pôdu inak obrábanú pri takej pôde, ktorá sa svojou polohou, povahou ornice a spodiny a danými klimatickými podmienkami hodí na využitie ako orná pôda,

c) pred rozhodnutím o vyňatí pôdy z poľnohospodárskeho pôdneho fondu prihliadne odbor pôdohospodárstva rady okresného národného výboru k politickému a ekonomickému zdôvodneniu žiadosti o vyňatie, k odhadu strát na poľnohospodárskej výrobe, ktoré tým vzniknú (napr. vplyvom továrenských exhalácií). Ďalej prihliadne v spolupráci s odborom výstavby a vodného hospodárstva rady okresného národného výboru na to, či sa vykonalo účelné sústredenie výstavby, či sa využili doterajšie miesta a stavebné medzery vhodné na zastavenie a či je zabezpečené účinné čistenie odpadových vôd a továrenských exhalácií. Ak ide o rozsiahlejší zásah do poľnohospodárskeho pôdneho fondu alebo ak má takýto zásah aj pri menšej miere značný ekonomický dosah, môže si odbor pôdohospodárstva rady okresného národného výboru vyžiadať od žiadateľa o vyňatí pôdy z poľnohospodárskeho pôdneho fondu podrobnejší ekonomický rozbor dosahu zamýšľanej výstavby na poľnohospodársku výrobu v rámci projektovej dokumentácie,

d) odbor pôdohospodárstva rady okresného národného výboru posúdi straty na poľnohospodárskej výrobe a ich ekonomický dosah nielen z hľadiska cenového vyjadrenia zberu na ploche odnímanej poľnohospodárskej výrobe, ale aj z toho stanoviska, že ide predovšetkým o trvalú stratu, ktorá sa v priebehu osevného postupu prejaví nepriaznivým vplyvom v celom výrobnom procese a hospodárskych a finančných výsledkoch poľnohospodárskeho závodu. To má osobitnú dôležitosť pri žiadostiach o vyňatie úrodných pôd v produkčných oblastiach, kde i menší úbytok, najmä ornej pôdy, znamená hlboký zásah do výroby a hospodárskych výsledkov poľnohospodárskeho závodu a môže pôsobiť škodlivo aj neskoršie na ďalších plochách poľnohospodárskej pôdy. Úbytky poľnohospodárskeho pôdneho fondu treba posudzovať nielen z hľadiska jednotlivého prípadu, ale aj podľa ich súhrnu v obci, okrese alebo kraji. Odhad strát na poľnohospodárskej výrobe treba teda určiť najmenej pre obdobie celej rotácie osevného postupu a z hľadiska všetkých strát, ktoré sa prejavujú v trhovej produkcii, kŕmnej základni (treba uvažovať i medziplodiny, strniskové miešanky, podsevy, vňať, rezky atď.) a vo využití základných prostriedkov.

(3) V rozhodnutí o vyňatí pôdy z poľnohospodárskeho pôdneho fondu uloží odbor pôdohospodárstva rady okresného národného výboru potrebné opatrenia na ochranu poľnohospodárskeho pôdneho fondu a jeho využitia so zreteľom na ich hospodárnosť a účelnosť. Pôjde tu najmä o využitie pôdy pre poľnohospodársku výrobu až do jej skutočného použitia na iné účely (napr. do začatia prípravných prác na stavbe s prihliadnutím na možnosť vykonania zberu úrody), o zabezpečenie jej využitia v medzidobí do začatia výstavby na pestovanie krmív (jarných miešaniek, medziplodín, strniskových krmovín atď.), ak nemožno pôdu využívať po celý hospodársky rok, a o včasné oznámenie začatia prác (§ 6 ods. 5). V rozhodnutí súčasne uloží

investorovi povinnosť vykonať pred začatím prác na svoj náklad skrývku kultúrnych vrstiev pôdy a prenechať ju na hospodárne využitie, alebo ak je to ekonomicky zdôvodnené, dopraviť ju na svoj náklad na miesto jej hospodárneho využitia. Prípadné ďalšie prevozy uloženej skrývky na iné miesto nejdú už na účet investora.

(4) Výkonné orgány krajských národných výborov si môžu vyhradiť rozhodnutie o vyňatí pôdy z poľnohospodárskeho pôdneho fondu, najmä ak ide o väčší rozsah požiadavky na poľnohospodársky pôdny fond alebo o značný dosah na poľnohospodársku výrobu zo stanoviska plnenia štátneho plánu poľnohospodárskej výroby.

§ 11
Účinnosť

Táto vyhláška nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia.

Minister:

Štrougal v. r.

*) Podrobná charakteristika pozemkov je uvedená v smerniciach Ústrednej správy geodézie a kartografie a Ministerstva potravinárskeho priemyslu a výkupu pôdohospodárskych výrobkov č. 154/1957 Ú. l. (Ú. v.).

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.